

✕ Želja Slovincov.

»V zemlji slovenski, v predragi deželi,
Ki si jo ljubil presérčno vès čas;
V kateri očétje so naši sloveli,
Ktera zdaj ima grob komej za nas!«
Dr. Prešerin.

Tako je zdihoval naš slavni pevec, prepričan iz svoje in svojih rojakov skušnje, katerim v domači deželi nikakor sonce prijazno ni zasijalo, ki so le zaterti po ternovih potih hodili in prosili majhin grižlej kruha iz ptujih rok v svoji domovini! —

Prikazala se je zarja v poslednjih dneh vsim narodom, vsaka država je zadobila pravico, razodeti svoje želje odkritosérčno — odgerniti zagri-nalo, ktero je sérčne rane pred obličjem mogoč-nikov zakrivalo in tako stopiti v red prostih samo-svojih ljudstev, de vživa sad umne prostosti, po volji božji in po zasluženji človeškiga poklica. —

Ptice žvergolé po zelenih germičih, kader pri-jazna spomlad njih želje obudi — vsaka le po ma-terno prepéva — in le v kletki zaperti kanarček se mora po orgeljcah učiti. Kako bomo mi Slovenci prepevali zdaj, ko so se vrata naših kletek odper-le? Ali ne bomo z edinim glasam v maternim je-ziku zadonéli: Slava, Slava preljubimu Cesarju! Bog živi Dunajčane, ki so verige avstrijskih narodov razsuli! —

Vidim vas bratje sicer radovoljno usta odpi-rati — pojémate — pa glasú — glasú — domorodniga ni! Saj ste se le ptujiga jezika vadili, domorodniga pa zatérali, zató, de je ptujic čez vas gospodo-val! — Izobraženi Slovenci, omikani mestnjani! bili ste podložni ptujcam, neznani pa svojim sorojakam po deželi, katerih luč izobraženja dotékla ni. — Kaj čuda, de se je naš kmet gospoda ogibal! — saj mu je bil neznán. Kaj čuda, de je naš kmet omikani-ga sorojaka pisano glédal, kér njegoviga jezika ni razumel! —

Le po deželskih šolah se je do zdaj domorodni jezik učil — in h kakimu pridru je bil? — Kake molitevske bukvice in kako sveto pismo ste znali brati. Práv je, de se človek za večnost pripravlja, ali če hoče to storiti, mora posvetno v pravim redu ohraniti. Za posvetne potrebe pa do zdaj prave podpore ni bilo. Po kancelijah so vas po slovensko vpraševali, in velikokrat jih niste razumeli, — po nemško so pa pisali, de niste vedili koga — oterp-njeni ste stali, kakor de bi vam bila megla pred očmi igrala. Svoje pravice in vse druge spiske ste le po nemško začerkane v roke dobivali — in nihče jih razumel ni! Ako ste hotli ta ali uni sostavik zvediti, ste mogli po kancelijah od mize do mize tavati, in kér imajo kancelirji po deželi zmirej dosti opraviti, ste se večkrat domú vernili, brez de bi bili svoje opravke opravili. Tako ste prišli kakimu postránskimu goljufu v roke, de vam je pisma raz-lagal, napčino obračal, vas oslépil, ob denarje pri-pravil, v pravde zaplédel ali pa zoper gosposke podkuril.

Le beseda od serca do serca séga, in de edi-nost izvari, mora sama edina biti!

Pomanjkanje edinosti med gospodo in kmetam v naših krajih pa gotovo tudi iz poptujčevanja do-morodniga jezika izvira; in pomanjkanje edinosti se je v nekterih krajih naše dežele v gerdim raz-bojništvu razodévalo. —

De ne bomo v domači deželi ptujci, de ne bomo v domači deželi iz ptujih rok kruha prosili, tako zavpimo z donéčim glasam: de naj se prvič naš materni jezik razširi; — de naj se vpelje v šolah in v pisarnicah, saj v tistih po kmetih; de naj

nas verli domorodci vladajo; de naj nam naše pra-vice v maternim jeziku na svitlo dajejo, in sploh de naj se Slovenec po slovensko obrača; in po tém bomo peli:

»Na zemlji slovenski, v domači deželi,
Ki jo je ljubil Slovenec vès čas;
V kateri očétje so naši sloveli,
Ta bo iméla svét raj zdaj za nas.«

Ambroš.

Odperito pismice

krajnskih poslancov vsim Slovincam.

Od nedelje do pétka popoldne (od 9. do 14. maliga travna) smo na Dunaji vse opravila dokončali, ktere smo — po izgledu poslancov družih deželá — tudi mi prevzeli. Bili smo pri presvitlimu Cesarju, pri svitlimu nadvajvodu Francu Karlnu, pri svitlimu nadvajvodu Janezu, pri ministru Pillersdorfu, poslednjič pa, smo tudi obiskali izbor mestnjanov v hiši mestne gosposke in pa šolsko mladost v Dunajskim vseučelišju, kamor so nas naši verli domorodci z veliko veliko častjo sprejeli. Povsod smo bili prav sérčno in prijazno sprejeti in dopolnjenje naših prošinj v kmetijskih, naro-dnih in družih zadevah, ktere so po sklepu Ljubljanskiga deželniga zbora našim bravam iz 15. lista Novíc (na 58. in 59. strani) znane, nam je — kar koli bo mogoče — obljubljeno.

Obiskali smo tudi veliko svojih domorodcov, ki na Dunaji prebivajo, in soznali smo se z mnogimi dru-zimi možmi slovanskiga naroda. Pogovarjali smo se vsak dan s svojimi domorodci: kaj je zdej naši domovini za-stran narodnosti nar bolj in nar poprej potreba? Le ena misel je bila nas vsih, de je treba narodnost krepko povzdigniti in uterditi — ali v tem, kako se ima to storiti, de bi se lepi namen gotovo dosegel, nismo bili vsi enacih misel. Nekteri naših domorodcov so vsi uneti za slavo in povzdigo naše narodnosti, kar je prav lepo in častno, pa ne poznajo našiga sedanjiga stanú, naše sedanje dušne moči in terjajo, de bi drevo v enim mahljeji padlo. Veliko družih domorodcov pa je tudi na Dunaji, ki so tudi vsi goreči za slavo in povzdigo naše narodnosti in ki so že v delih pokazali, de so pravi prijatli svoje domovine, ki pa oziraje se na sedanji stan in na sedanjo dušno moč slovenskih deželá, z nami vred le to želijo, kar je zdej moč v prid do-movine izpeljati in so s poglobitnimi prošnjami deželniga krajnskiga zbora (15. list Novíc) edinih misel. Na-mesto več družih tacihi verlih domorodcov imenujem le slavniga gosp. Dr. Miklošiča in mnogospoštovaniga gosp. Dr. Dolenca, ki sta goreča, pa praktiška Slovenca.

Nekteri za povzdigo naše narodnosti vneti Slovenci želé, de bi se krajnska dežela, slovenski del ko-roške in štajarske dežele, slovensko Istrijansko in Goriško v en narod zedinili. Mi smo te želje ne-kimu presvitlimu Gospodu na Dunaji razodéli, ki so jih pravične poterdili in pohvalili, pa le eno samotode poglavitno reč so pristavili, namreč: de ni nikakor dovelj, de take vošila le nekteri iskreni do-morodci na znanje dajo, ampak te vošila morajo edini glas vsih tistih ljudstev biti, ki imajo v tako novo zavezo stopiti. Ljudstvo mora go-voriti, mora želje na znanje dati, de se ne sili h kaki reči, h kateri morebiti nagnjenja nima. Krajnci bojo — po mojih mislih — slovenskim bratom Štajarskiga, Koroškiga, Istrijanskiga, Goriškiga s sérčnim veseljem roko podali in se z njimi zedinili, de bi bila Ljubljana sredica slovenskih deželá — kaj pa k temu ljudstvo na Koroškem, Štajarskem, Istrijanskem, Go-riškem pravi? Ali si tudi to želi? Ali tudi to terja?

Nihče nima pravice v imenu celiga naroda govo-riti, če ne more skazati, de vsaka soseska to želi.

To skazati je zdej **perva**, nar **potrebniši** reč, brez ktere je vse drugo besedovanje, vse tišanje in gnanje — ki se ne vpira na želje ljudstva — le prisiljena reč! V tako važnih rečeh pa ne velja sila nič.
Dr. Bleiweis.

Poslušajte, kaj se zdaj na Dunaji godí.

Milostljivi Cesar so vsim narodom avstrijskiga cesarstva, kakor ste že slišali, konstitucijo, to je, deležnost vsih svojih podložnih brez razločka naroda in stanú pri osnovanji deželskih postav, pri prevdarjenji in dovoljenji potrebnih deželskih potroškov in več drugih važnih reči dovolili. Dozdanje vladanje, velikrat v rokah terdoserčnih, lakomnih, prevzetnih, za osrečenje bližnjiga merzlih velikanov, žlahtnikov in priliznjencov je nehalo, in namesto njih bodo nastopili možje iz ljudstva, vneti za njega in dežele srečo, kateri imajo serce in glavo v pravim kraji. Pri takim vladanji se ne bode bati, de bi brezserčne spake v svoji prevzetii deležniki vladarstva postali, in nedolžne hudobno zatirali, kakor se je meni godilo. Čas — zadnji čas je bil, de so verli Dunajčanje nagnjusni cvet hudobnežev prekucnili. Preljubi moji! iz med nas bodo prihodnjič možje vstajali, še več, mi sami jih bomo zmed nas volili, katerim bo zročeno razsoditi, kakošno vladanje nas bo k nar veči sreči peljalo, mir in edinost med sabo in našimi sosedi prihranilo, in naše domorodstvo, kar tiče razjasnjenje ljudstva in zboljšanje zemljiš, v versto nar lepših deželá vpeljalo. Dvojni zbor prebrisanih in razjasnenih glav, večidel od vas in po vašim pametnim previdu izvoljenih bo že to léto vkup poklican, ki bo vaše in celiga cesarstva potrebe prevdaroval, in sklenil, kar bo k vašimu in cele dežele pridu. Kmalo bo tudi — kakor se kaže — razsojeno, po čim in na kakošno vižo se bo zamogel kmet svoji gosposki za večne čase desetine, tlake in vse svoje podložnosti proti nji odkupiti, de bo za gosposko in za njega práv. S tem odkupljenjem bodo nehale vse zaveze med grajšaki in kmeti; grajšak in kmet bota imela po tem enake pravice vsih družih stanov našiga mogočniga cesarstva, enake postave, enake sodbe, enako vravnanje razsodbe pravd. Žlahtni stan ne bo prihodnjič imel nobenih posebnih pravic; samo jasne s pridobljenimi učenostmi obilno založene glave bodo iskane, vrata do časti in vredniga zaslužka odperte našle, z veliko oblastjo in častjó obdane službo dosegle. Taki možje, dragi bratje, bodo z vami kot s svojimi brati govorili in se posvetovali, zlasti kér bo mogel vsakteri slovensino umeti, kdor bo med nami službo iskal. Po tem takim se nam ne bode treba sramovati sam materni jezik razumeti, marveč si bo vsakteri verli Slovenec s tem ponositi zamogel, de bo vse svoje misli v čistim, s ptujmi besedami nezblojenim maternim jeziku, bodi z besedo ali s pisanjem na znanje dati znal. Ali ne bo to práv in bolje kot do zdaj? Vaši otroci se bodo po šolah branja in pisanja miliga materniga jezika narpred učili, in v tem svoj um jasnili. Cesarske postave in druge povelja nam bojo v maternim jeziku oznanjene, pri sodbah (Gerichte) bodo vaše tožbe v vašim jeziku ravnané. Iz vsiga tega lahko in očitno spoznamo, de prihodnjič mine bomo več služabniki — ampak prosti bratje naših nemških sosedov, de tedej oni ne mislijo več z nami ravnati, kot mačeha s svojimi pasterki, ampak kot mati s svojimi pravimi otroci. Ljubezen, ne pa oblast bode zanaprej zveza Slovincov z Nemci. Te perve besede eniga svojih poslancov prejmite v znamenje neizgovorljive sreče, ktere bomo vsi skupej v kratkim deležni. Verjemite mi, de nas vse práv vesele reči čakajo!

Na Dunaji 14. maliga travna 1848.

J. O.

Bratje Slovenci po Krajski, Koroški in Štajarski deželi!

Ta vesela braternija ne bo nikdar doli,
Krajsko-štajarska dežela tega ne privoli,
Lepo ime — bratec! zdaj se ga napij!

Tako si poje štajarski Slovenec okoli žarečega vinčka, in misli na zavez lepi, s katerim je združen s krajskim Slovincem. Lepo je ime bratec, res lepo, — bratec zdaj se napij, zdaj se napij slovenski bratec, pa ne z vinam pijansine in nemérnosti, temoč z vinam nadušenja (Begeistung), z vinam ljubezni do domovine svoje in svojiga rodú, de tako okrepčan premišljuješ in deluješ za njegovi prid, za moč njegovo, za slavo Slovensine, in Slovenstva. Odperli so nam presvitli Cesar očetovsko serce svoje, pa Slovenec bi ne imel ničesar prositi? O gorje takošnimu, kateri bi to le misliti utegnil! Dosti nam je treba, pa nihče se ne gane, kateri bi bil mogoč z glavo in sercam, z dušno in telesno (materialno) močjo česar se poprijeti. Vsi narodi avstrijskiga Cesarstva, vsaki grad in gradič hití pred prestolje Cesarja ljubezniviga, samo poldrugi milijon Slovincov je tiho, ko riba v vodi brez vsake potrebsine! *) Nekteri goreči Slovenci vabijo s pismi, ali to je preslabo, dokler se v imenu naroda kak mogočen in imeniten na čelo ne postavi. Krajska dežela ima domorodne žlahtnike grofove in barone, visokopostovane škofo in drugo hvale vredno višji duhovništvo, bela Ljubljana, ali bolje rečemo ljubljena Ljubljana bogato še slovensko grajanstvo (mestjanstvo Bürgerschaft), uradnike visokopostavljene, pa ne bi se iz teh odbor povzdignil, kateri bi naše prošnje pred lice svitliga Cesarja nesel? — Dobrotljivi oče želijo, otroci pa prositi nečejo, pozneje pa bomo spet gondrali, kadar bojo drugi jedli pšeničnjek, mi pa ovsenjek. — Slovenci, ki veste, kaj nam manjka, če ne veste, tak razpišite skupščino v belo Ljubljano, in pokličite vse domorodne duše, in čuli bote mile tožbe, in bolečine, ki nas pečejo, in vidili rane skeleče. Gosp. Matija Majer, vredni naš domorodec v Celovcu, so v naše kraje poslali nekoliko takošnih resnično potrebnih ne prenapetih prošinj, de bi jih podpirali s podpisi, pa koliko več bi imele važnosti, de bi se natiskane razpošiljale med narod, in na čelu imele imenovani odbor (komité).

Krajski narod, in posebno ti glava in serce naroda, krajsko hvale vredno duhovništvo, adresiraj stališe ilirskiga kraljestva, naj se lotijo svetiga posla. Zvežite tudi naše želje v vaš snopič, nas štajarske Slovence, katerih narodna samostalnost je slabejši ko Vaša. Vi veste, kje nas tlači in stiskuje, veste tudi za mast. Pa hitro, hitro, mi tako zadnji pridemo, vse dežele so že bile na Dunaji, ali Slovence še ni! — Zdaj ali nikdar! Gorje nam, če zavolj naše nemaršine pade naša narodnost. —

V Ptui 12. maliga travna 1848.

Davorin Terstenjak, mestne in velike fare kaplan.

Nekaj zastran národne straže.

Dunajske novíce od 12. tega mesca Nr. 103 pri-nesejo svojim bravcam sledeče oznanílo od 10. tega mesca, ktero tudi mi tukaj na znanje damo:

S serčnim veseljem dam tukaj na znanje ravno od Nj. eksc. ministra notranjih oprav, barona Pillersdorfa prejete pravila osnove národne straže, terdno pripričan, de bodo te dobro prevdarjene naprave k izgotovljenju našiga občniga naména pripomogle.

Národna straža, ena nar terdnejših ustavnih naprav, se zamore samo po postavi, ki se bo iz posvetovanja zbranih poslancov vsih deržáv naredila, stanovitno usnovati.

*) Ta nagovor je bil očitno poprej pisan, predin so Krajski deželni stanovi svoje prošnje Cesarju razodeli in predin so se poslanci iz Ljubljane na Dunaj podali. Vredništvo.